

Fred Kistenkas

IAS-TOETS

Toen zeven jaar geleden de Europese verordening Invasieve Uitheemse Soorten in werking trad, dachten velen van ons dat er ook weer een nieuwe natuur- en milieutoets bij zou komen. Naast de reeds bestaande en overbekende 'nee, tenzij'-toetsen zoals de habitattoets, soorttoets, watertoets of luchtkwaliteitstoets zou er wel weer een exotentoets ontwikkeld worden: de IAS-toets, zogenoemd naar de Engelse afkorting voor deze verordening van *Invasive Alien Species*. Als je nu de jurisprudentie van de afgelopen jaren bekijkt dan mag je volgens mij ronduit concluderen dat dat niet gebeurd is.

We weten allemaal dat er bijvoorbeeld niet gebouwd kan worden of anderszins de spade de grond in kan als niet eerst het strenge 'nee, tenzij'-regime van de habitattoets doorlopen is, maar het is niet zo dat er niet gebouwd mag worden alvorens de reuzenberenklauw, de Japanse klimvaren of gestekelde duizendknoop vakkundig is afgevoerd. Het is ook niet zo dat bij de aanleg van een stuwte, duiker, vistrap of groter waterstaatkundig bouwwerk eerst alle zonnebaarden of gevlekte Amerikaanse rivierkreeftjes zoveel mogelijk weggevangen moeten worden. Vergunningen zullen ook niet geweigerd worden als er bij een ruimtelijke of waterstaatkundige ingreep een grondel of koraalmeerval opeens ongehinderd kan doorzwemmen en zich verder kan vermeerderen. In dit soort publiekrechtelijke casussen maar ook in het privaatrecht zie je geen verschil: het maakt bij de burgerlijke rechter niet uit of er onrechtmatige hinder is van de kat van je buurman of een exoot. Het gaat om hinder, niet om de exoot. Er zijn kortom geen rechtsgevolgen verbonden aan de omstandigheid dat een exoot voorkomt op de Unielijst van die IAS-verordening.

Maar wat staat er dan wel in die IAS-verordening? Nou, eigenlijk helemaal niks. Althans juridisch staat er niks, want er wordt in wezen alleen maar een beleidscircus opgetuigd en aan beleid heb je in de rechtszaal en uiteindelijk dus ook in het veld helemaal niks. Dat komt omdat beleid slechts richtinggevend is en niet bindend. Dat laatste is het recht wel. Aan rechtsnormen zoals een verbodsbepaling of een 'nee, tenzij'-regime kun je de overheid en de burger houden. Je kan ermee naar de rechter. Met een actieplan, een beleidsvisie, een surveillance-systeem of ambtelijk risicobeheer en een lijstje kan dat daarentegen niet.

Nu snap ik ook wel dat je aan een hard verbod en een 'nee, tenzij'-toets bij bijvoorbeeld Amerikaanse rivierkreeftjes helemaal niks hebt: je kan ze misschien wel wegvangen en opeten, maar er komen natuurlijk vrolijk weer nieuwe aanwandelen. Maar wat wel had gekund is dat je de gemeente een juridische toets en bevoegdheid geeft, waarbij ze tegen een projectontwikkelaar kunnen zeggen dat eerst de duizendknoop van de bouwlocatie verwijderd moet worden. Nu heb ik meegemaakt dat bij het bouwrijp maken grond met wortels van de dui-

zendknoop overal over de bouwlocatie verspreid werd en vervolgens in alle achtertuintjes van nieuwe bewoners terecht kwamen en zelfs met een gietertje ook nog water van hen kregen: "Mooie groene planten, hè meneer", sprak zo'n volstrekt onwetende dertiger, een bakfiets-ouder, tegen mij.

Ook in het burendrecht kun je dan gemakkelijker de onrechtmatigheid van een tuin vol duizendknoop aantonen. Nu speelt dat exoot zijn juridisch geen rol, zowel omgevingsrechtelijk als privaatrechtelijk niet. Kortom, moeten we niet eens gaan nadenken over een extra IAS-toets? Ik zeg niet dat zo'n nieuwe extra toets per se moet, maar zou je daar op zijn minst niet over moeten gaan nadenken? Toegegeven, die Amerikaanse rivierkreeftjes lachen erom; zo'n toets daar hebben ze lak aan, maar voor de verspreiding van met name exotische plantensoorten zou het wellicht iets kunnen uitmaken. Ik wil geen bakfiets-dertigers meer tegenkomen die in hun nieuwbouwtuintjes Japanse duizendknoop aan het water geven zijn...

fred.kistenkas@wur.nl

foto Chris van Dijk